

*Nolvi S, Pesonen H, Bridgett DJ, Korja R, Kataja E-L, Karlsson H, Karlsson L. Infant sex moderates the effects of maternal pre- and postnatal stress on executive functioning at 8 months of age. *Infancy* 2018; 23 (2), 194–210.*

Äidin raskaudenaikainen ja synnytyksen jälkeinen stressi ja vauvan toiminnanohjaussuoriutuminen kahdeksan kuukauden iässä

Hyvät toiminnanohjaustaidot, eli kyky aloittaa ja ylläpitää toimintaa, ehkäistä toimintaimpulsseja ja siirtyä joustavasti toiminnasta toiseen, ennustavat positiivisesti myöhempää terveyttä ja mielenterveyttä. Toiminnanohjaustaidot alkavat kehittyä jo ensimmäisen ikävuoden lopulla, mutta vauvaiän toiminnanohjaustaidoista ja niihin vaikuttavista tekijöistä on vain vähän tutkimusta. Halusimmekin tässä tutkimuksessa selvittää äidin raskaudenaikaisten ja synnytyksen jälkeisten ahdistus- ja masennusoireiden yhteyttä vauvan toiminnanohjauskykyyn. Selvitimme myös, vaikuttaako vauvan sukupuoli stressin ja toiminnanohjauksen yhteyteen.

Tutkimukseen osallistui 214 FinnBrain-tutkimuksen äiti-lapsiparia. Äidin raskausaikaisia masennus- ja ahdistusoireita tutkittiin kyselylomakkein raskausviikoilla 14, 24 ja 34, kun taas syntymän jälkeisiä ahdistus- ja masennusoireita selvitettiin vauvan ollessa kuuden kuukauden ikäinen. Vauvan toiminnanohjaustaitoja tutkittiin FinnBrain-tutkimuksen 8 kuukauden ikäisten vauvojen tutkimuskäynnillä nk. AnotB-tehtävällä. Siinä lapsi etsii piilotettua lelua kuppien alta, ja piilotuspaikka vaihtuu ennalta määrätyn järjestyksen mukaisesti. Hyvä suoriutuminen tehtävässä vaatii vauvalta kykyä muistaa lelu piilotuspaikka, vaihtaa tarkkaavuuden kohdetta joustavasti ja säädellä jo opittuja reaktioita (aiempi piilotuspaikka).

Havaitsimme, että äidin masennusoireilla tai raskauteen liittyvillä ahdistusoireilla ei ollut yhteyttä vauvan toiminnanohjaussuoriutumiseen. Sen sijaan äidin yleiset ahdistuneisuusoireet olivat yhteydessä vauvan suoriutumiseen, ja yhteyden suunta riippui siitä, oliko lapsi tyttö vai poika. Synnytyksen jälkeiset äidin ahdistuneisuusoireet olivat yhteydessä vain tyttövauvojen heikompaan suoriutumiseen. Äidin raskaudenaikainen ahdistuneisuus oli eri tavoin yhteydessä tyttöjen ja poikien suoriutumiseen: tytöt suoriutuivat sitä paremmin poikiin nähden, mitä enemmän he olivat altistuneet äidin ahdistusoireilulle raskausaikana.

Tuloksemme viittaavat siihen, että ympäristötekijät, kuten äidin psyykinen oireilu, voivat vaikuttaa toiminnanohjaussuoriutumiseen jo varhaisessa vauvaiässä. Vaikutukset ovat myös riippuvaisia lapsen sukupuolesta, ja etenkin tytöt näyttävät olevan herkkiä äidin oireilulle varhain syntymän jälkeen. Toisaalta emme vielä tiedä, mikä merkitys vauvaiän suoriutumisella on lasten myöhempään kehitykseen. Tätä selvitetäänkin FinnBrain-tutkimuksen tulevissa tutkimusasetelmissä.